

PharmDr. Helena Rotterová, MBA

O koncepci nemocničního lékárenství v ČR s odkazem na činnosti NL VFN.

Klíčová slova: nemocniční lékárenství, koncepce oboru, onkologická farmacie, klinická farmacie, parenterální výživa.

Nemocniční lékárenství (NL) prošlo na začátku devadesátých let výraznými změnami. Bylo poznamenáno odchodem leckdy vysoce kvalifikovaných kolegů do privátních lékáren nebo k farmaceutickým firmám. Na druhé straně se začaly zvyšovat nároky na poskytovanou lékárenskou péči ve zdravotnických zařízeních. Otevřela se možnost porovnání našich nemocničních lékáren se zahraničními, zejména evropskými lékárnami. A rozdíl byl značný, a to nejen ve stavebně technickém vybavení, ale mnohdy i v požadovaných aktivitách. Příkladem jsou technologicky náročné přípravy. Jen žalostně málo nemocničních lékáren mělo provozuschopná OPSL, centralizovanou přípravu cytostatik by nezvládl nikdo (první a dlouho jediná byla lékárna v Masarykově onkologickém ústavu). Vypracovat koncepci oboru se nám zdálo nanejvýš nutné. Po navázání kontaktů s evropskou asociací nemocničních lékárníků, ale i s klinickou a onkologickou farmacií, jsme si rozšířili názor, kam obor NL směřovat.

Koncepce oboru NL si klade za úkol nastínit roli nemocničního lékárenství v nejbližších letech, a to s ohledem na vývoj evropského NL a navrhnout řešení vedoucí k vytčenému cíli. Cílem změn je standardizace služeb nemocničního lékárenské péče na vysoké úrovni odpovídající spojení nejnovějších farmaceuticko-medicínských poznatků se společenskou objednávkou a ekonomickými možnostmi zdravotního systému.

NL poskytuje lékárenskou péči:

- hospitalizovaným pacientům
- pacientům propouštěným ze zdravotnických zařízení
- pacientům ambulantním
- pacientům v systému domácí péče.

NL se zabývá:

- zajišťováním a výdejem léčiv a PZT (zdravotnických prostředků)

- přípravou léčiv
- kontrolou léčiv a vedením příslušné evidence
- výdejem a přípravou laboratorních chemikálií a laboratorních diagnostik.

Přípravou léčiv se rozumí příprava všech lékových forem, tzn. včetně technologicky náročných:

- individualizovaných sterilních léčivých přípravků s obsahem cytostatik, antibiotik, analgetik-anodyn, aj. léčiv k parenterální aplikaci
- léčivých přípravků připravovaných hromadně v šaržích podle zásad platných předpisů.

Dalším cílem je zapojení nemocničního lékárníka při optimalizaci farmakoterapie:

- v nutričním týmu s návazností na přípravu parenterálních a enterálních výživných směsí
- v onkologickém týmu s návazností na centralizovanou přípravu cytostatik
- při sledování a vyhodnocování efektivity a kvality farmakoterapeutických zásahů a jejich využití v lékové politice nemocnice
- v práci komisí zabývajících se lékovou problematikou (léková, antibiologická, etická komise, aj.)
- zabezpečením farmaceutického servisu při řešení lékových studií
- při sběru farmakoepidemiologických dat s jejich zpracováním do farmakoekonomických výstupů
- při terapeutickém monitorování léčiv v tělních tekutinách
- při hodnocení individuální preskripce u hospitalizovaných pacientů s výstupy do jednodávkového, resp. vícedávkového systému, individuální dispence léčiv.

Některé z uvedených činností a aktivit se podařilo uvést do praxe, některé

jsou v podmínkách českého zdravotnictví ve střednědobém výhledu zatím nereálné.

Jednou z typicky nemocničních činností jsou aseptické přípravy. Dokonce lze předpokládat, že úroveň NL je dána úrovní technologicky náročných příprav, a to v konkrétním zdravotnickém zařízení i v celé ČR.

Lze s potěšením konstatovat, že výrazně přibýlo lékáren, které mají vyhlášení vyhovující OPSL, jen velmi pozvolna přibývá lékáren, které zajišťují centralizovanou přípravu cytostatik. V některých zemích (např. v Nizozemsku) není jiná příprava cytostatik, než aseptická, centralizovaná v nemocniční lékárně již léta přípustná.

Už z názvu nového časopisu Praktické lékárenství je zřejmé, že čtenář bude očekávat praktické příklady, a tak mi dovoluji, abych uvedla já a zejména moji kolegové informace o činnostech, kterým se běžně věnujeme v každodenní praxi, a to z pracoviště, které dobře známe.

Rádi bychom kolegům, kteří neměli možnost v době pregraduální či postgraduální praxe připravovat parenterální výživy, či cytostatika k parenterální aplikaci, představili v dalším čísle příslušná oddělení v Nemocniční lékárně Všeobecné fakultní nemocnice (NL VFN).

Naše nemocnice má 1772 lůžek, asi 200 denních lůžek a poskytuje ambulantní zdravotní péči v celém spektru činností od základní po specializovanou a zvláště specializovanou leckdy s celorepublikovým významem.

Nemocnice slouží k výuce studentů 1. Lékařské fakulty UK. Těší mě, že budoucí absolventi 1. LF UK mají v rámci výuky farmakologie i exkurzi do naší lékárny a seznámí se i s výše uvedenými pracovišti.

NL VFN má 130 zaměstnanců, 12 oddělení a roční obrát v r. 2004 byl 1,6 mld Kč. Zásobuje kliniky a ostatní pracoviště nemocnice hromadně vyráběnými léčivými přípravky včetně infúzních roztoků, laboratorními diagnostiky a chemikáliemi a zdravotnickými potřebami.

Dále se zabývá přípravou léků a diagnostik včetně uvedených technologicky náročných lékových forem za aseptických podmínek a kontrolní činností. Výdej pro veřejnost slouží především potřebám ambulantních a propouštěných pacientů VFN.

Naše lékárna má systém řízení kvality dle normy ISO 9001:2000 a má od r. 2001 certifikát.

Požadavky kladené na NL VFN jsou bezbřehé. Oddělení výdeje na žádanky zajišťuje přibližně 3 200 druhů HVL. Sortiment zdravotnických potřeb tvoří asi 10 tisíc položek od více než 200 dodavatelů. Zajišťujeme laboratorní chemikálie a diagnostika pro VFN, fakulty UK i nestátní laboratoře, evidujeme bezpečnostní listy, podílíme se na správné distribuci nebezpečných látek a ve spolupráci s hygienikem VFN na používání dezinfekčních prostředků v nemocnici. Naše kontrolní činnost zahrnuje i kontroly uložení léčiv a laboratorních chemikálií na klinikách, včetně pravidelných inventur návykových látek. Podílíme se na klinických studiích. V NL VFN probíhají praxe studentů českých i zahraničních farmaceutických fakult, praxe studentů SZŠ a exkurze.

V naší nemocniční lékárně bylo v letošním roce založeno oddělení klinické farmacie (KF). KF nepochybně patří do nemocniční lékárenské praxe. I dříve se dařilo ideu KF v nemocnicích alespoň částečně naplňovat. Vytvoření nového oddělení si v NL VFN vyžádal vývoj. O zkušenosti v této nemocniční farmaceutické aktivitě bychom se se čtenáři rádi též podělili.

V současné době se účastní Sekce nemocničních lékárníků ČR celoevropského průzkumu o úrovni poskytovaných služeb v NL. Výsledky budou pro nás inspirující a doufejme, že v mnohém i uspokojivé a svědčící o tom, že vynaložené úsilí v posledních letech nebylo marné.

PharmDr. Helena Rotterová, MBA
Nemocniční lékárna Všeobecné
fakultní nemocnice v Praze
U nemocnice 2, 12808 Praha 2
e-mail: rott@vfn.cz

Literatura

1. Beneš M, Kotlář J, Rotterová H. Koncepce nemocničního lékárenství, 2000.